

Józef Niedźwiedź

Gródek, st. 1C, gm. Hrubieszów, woj.
zamojskie

Informator Archeologiczny : badania 31, 26-27

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

i został założony w misie deflacyjnej, gdzie zabytki zalegały do głębokości 20 cm w związku z czym materiał, który był wyraźnie przemieszany, pozyskiwano uproszczoną metodą eksploracji przesiewając przez sito. Z wykopu uzyskano 3151 zabytków (1953 zabytki krzemienne i 1098 fragmentów ceramiki). Ogółem z dwóch wykopów uzyskano 3477 zabytków. Materiały te podobne dla obu wykopów mają charakter mechanicznej mieszaniny i nie tworzą żadnych wyraźnie rysujących się koncentracji. Inwentarz można wstępnie podzielić na kilka ugrupowań nawiązujących typologicznie do rozmaitych jednostek

1. Mezolit:

kultura komornicka – można tu zaliczyć tylczak lancetowaty i trójkąt rozwartokątny,

kultura północno-janisławicka – reprezentowana jest przez liczne artefakty krzemienne;

takie jak : 3 ostrza typu Wieliszew z naturalną oraz ułamaną podstawą, 2 wkładki typu Borki, 2 trapezy, fragmenty tylczaków oraz bardzo drobnych półtylczaków oraz liczne odpadki mikrorylcowcze,

2. Paraneolit: oprócz kilku charakterystycznych zabytków krzemiennych takich jak 2 płaskoretuszowane grociki czy też 3 grociki typu Sośnia, na stanowisku znaleziono bogaty zespół ceramiki, reprezentującej kilka faz rozwoju kultury niemeńskiej,

3. Neolit: kilka fragmentów ceramiki sznurowej

Ponadto uzyskano ułamki ceramiki średniowiecznej i nowożytniej.

Wyniki badań będą opublikowane w monografii stanowiska.

Badania będą kontynuowane.

Grojec, st. 1, gm. loco, woj. bielskie - patrz: późne średniowiecze

GRÓDEK, st. 1C, gm. Hrubieszów, woj. zamojskie

- osada kultury pucharów lejkowatych (neolit)
- osada kultury amfor kulistych (neolit)
- cmentarzysko (chronologia nieokreślona - wczesna epoka brązu?)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 5 do 8 kwietnia przez mgr. Józefa Niedźwiedzia (Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Lublinie, Muzeum im. St Staszica w Hrubieszowie). Łącznie przebadano powierzchnię 17,88 m².

Założono 3 wykopy: 1/97 (2,15 x 2,5 m), 2/97 (3 x 2,5 m z poszerzeniem 0,6 x 1 m w północno-zachodnim narożniku) i 3/97 (2,3 x 2,15 m).

W wykopie 1/97, wytyczonym przy miedzy, niedaleko skarpy przy torze kolejowym, w miejscu występowania na powierzchni fragmentów kości ludzkich, na głębokości około 30 cm, tuż pod warstwą orną odsłonięto szkielet dorosłego osobnika, w górnej partii uszkodzony przez pług. Zmarły spoczywał w kierunku południowy wschód-północny zachód, w pozycji wyprostowanej na wznak. Zarys jamy grobowej był niewidoczny. W odległości około 50 cm od kości nóg znaleziono fragment ciężarka tkackiego, którego związek z odkrytym grobem nie jest jednak pewny. Brak wyposażenia (poza niecharakterystycznym fragmentem ciężarka) nie pozwala na określenie chronologii pochówku. Wykop 2/97 usytuowano mniej więcej w połowie odległości między wzgórzem „Horodysko” a torrem kolejowym, również w miejscu występowania fragmentów kości ludzkich na powierzchni. Po zdjęciu warstwy ornej, w jego centralnej części zarejestrowano resztki uszkodzonego przez pług szkieletu dorosłego osobnika (zachowały się tylko niektóre kości długie, część kręgosłupa oraz fragment miednicy). Zmarły ułożony był na wznak w pozycji wyprostowanej, z głową skierowaną na południe. Nie zanotowano przy nim żadnego wyposażenia. Ułożenie szkieletu sugeruje jego związek z odkrytym w 1993 r. pochówkiem, którego orientacja i sposób ułożenia były identyczne – znaleziono w nim brązową bransoletę. W północno-zachodnim narożniku wykopu odkryto skupisko ceramiki pochodzącej z baniastego, cienkościennego naczynia oraz fragment wylewu zdobionego odciskiem sznura i ornamentem stempelkowym z naczynia kultury amfor kulistych. Być może i naczynie baniaste należy do tej kultury. Wśród ceramiki znaleziono fragment walcowatego ciężarka tkackiego. Materiału tego

nie należy jednak łączyć z pochówkiem, gdyż jego odległość od szkieletu jest zbyt duża (około 160 cm). Wykop 3/97 założono w pobliżu wąwozu oddzielającego stanowiska 1B i 1C, w miejscu występowania na powierzchni skupiska ceramiki. Po zdjęciu warstwy ornej odkryto skupisko co najmniej sześciu różnej wielkości naczyń glinianych, uszkodzonych w górnej części przez orkę — pozostały z nich przeważnie partie przydenne. Nie zarejestrowano zarysu obiektu ani w planie, ani w profilu, choć skupisko to było z obiektem zapewne związane. Może to mieć jakiś związek z niwelacją terenu, wykonaną tu kilkanaście lat temu w celu zlikwidowania istniejącego na polu głębokiego wąwozu. Prawdopodobnie wówczas zepchnięto część obiektu, pozostawiając zaledwie jego dno. Obok naczyń znaleziono przęślik gliniany, fragment drugiego przęślika, przekłuwacz kościany, krzemienisty drapacz na wiórowcu, kilkanaście odłupków krzemienistych oraz fragmenty naczyń glinianych. Całość materiału jest bardzo charakterystyczna dla kultury pucharów lejkowatych.

Badania będą kontynuowane.

GRUDZIĄDZ-Wielkie Tarpno, st. 4, gm. loco, woj. toruńskie, AZP 30-45/7

- osada kultury późnej ceramiki wstęgowej (II faza tej kultury na ziemi chełmińskiej, neolit)
- osada kultury łużyckiej (wczesna epoka żelaza)
- osada kultury oksywskiej (młodszy okres przedrzymski)
- osada kultury wielbarskiej (okres wpływów rzymskich)
- osada wczesnośredniowieczna (2 poł. X-X/XI w., tj. faza IIIa na ziemi chełmińskiej)

Ratownicze badania weryfikacyjno-sondażowe, przeprowadzone przez mgr M. Kurzyńską (Muzeum w Grudziądzu), z udziałem mgr. W. Pacuszki. Finansowane przez PSOZ. Pierwszy sezon badań. Przebadano 128 m².

Stanowisko o powierzchni 1 ha zostało zlokalizowane w trakcie prospekcji AZP w 1982 r. we wschodniej części miasta, między ul. Polną, Graniczną i Rowem Hermana (zarejestrowano wówczas liczny materiał ceramiczny z połowy X i X/XI w.). W sezonie 1997 założono wykopy w centralnej, północnej i północno-zachodniej partii stanowiska, gdzie w trakcie prospekcji wiosennej stwierdzono duże ilości ceramiki na powierzchni.

Ekspertyza geomorfologiczna przeprowadzona dla potrzeb badań archeologicznych wykazała, że na obszarze stanowiska znajdującym się we wschodniej części Basenu Grudziądzkiego, na I terasie nadzalewowej (na wysokości 23-23,05 m n.p.m.), występują utwory powodziowe o miąższości 2,5-3 m, reprezentowane przez mułki, piaski mułkowate i mułki ilaste, jednak mógł on być zalewany tylko w czasie ekstremalnych powodzi. Dominującym rodzajem gleb są mady. Pozyskano ogółem 997 fragmentów ceramiki (326 kultury późnej ceramiki wstęgowej, 1 kultury pucharów lejkowatych, 350 z okresu halsztackiego – okresu lateńskiego, 170 z młodszego okresu przedrzymskiego - okresu wpływów rzymskich, 97 pradziejowych i 53 z wczesnego średniowiecza), kamień gładzony, 2 płyty szlifiarskie, fragment topora, 8 krzemieni, 3 przedmioty żelazne nieokreślone, materiał kostny zwierzęcy, fragment polepy. Zarejestrowano 57 obiektów, w tym 3 obiekty mieszkalne (naziemne i ziemne), 1 obiekt gospodarczy (?), 13 obiektów - jam o trudnej w tej chwili do ustalenia funkcji oraz 40 dołków postępowych.

W materiale kultury późnej ceramiki wstęgowej wystąpiły głównie naczynia z cylindryczną szyjką i baniastym brzuścem, a także fragmenty mis, zdobione ornamentem kłutym oraz ornamentem plastycznym (wypustki na krawędzi wylewu bądź guzki na brzuścu). Zbiór ten można datować na II fazę tej kultury na ziemi chełmińskiej. Ceramika z okresu halsztackiego — okresu lateńskiego była dość licznie reprezentowana, lecz silnie rozdrobniona i zniszczona. Brak charakterystycznych elementów (ornament, wylewy) pozwala na obecnym etapie datować ten materiał w dość szerokich ramach chronologicznych i łączyć z ludnością kultury łużyckiej. Silne rozdrobnienie i brak elementów charakterystycznych (wylewy, ornament) nie pozwoliły na ściślejszy podział również materiału z młodszego okresu przedrzymskiego - okresu wpływów rzymskich. Ogólne kryteria, jakimi się kierowano, tj. występowanie fasetowanych brzegów (kilka fragmentów), chropowacenie powierzchni, obecność ceramiki cienkościennej czernionej oraz wątku zdob-